

מנהיגים, גיבורים ומה שביניהם (שיעור 1)

אחד הערכים של חג החנוכה הוא הגבורה. גבורתם של המכבים שנלחמו כמעטים מול רבים נחקה על דפי ההיסטוריה. ותכונה זו היא גם התכונה שרבים רואים במנהיגות של יהודה המכבי. ובכלל זוהי תכונה שפעמים רבות משתקפת במעשיו של המנהיג.
אך מהי גבורה? ומיהו הגיבור? על כך נלמד בדף הלימוד שלפנינו.

1

נסו לדמיין מה חשב אלכסנדר מוקדון, שכבש "חצי מהעולם" - כששמע את תשובתם של חכמים. האם הוא הסכים עם התשובה שלהם? מה הוא חשב שנכון לענות על השאלה ששאל?

כשכבש אלכסנדר מוקדון (השליט היווני הגדול) את ארץ ישראל הוא פגש בחכמי הנגב, וביקש לשאול אותם מספר שאלות.

אחת השאלות ששאל אותם הייתה:

"איזהו גיבור?"

וחכמי הנגב השיבו לו:

"הכובש את יצרו".

(מעובד לפי תלמוד בבלי, מסכת תמיד, ל"ב, ע"א)

2

זם הייתם עונים לשאלה זו... 'כסנדר מוקדון? מהי ההגדרה לגבורה ומיהו גיבור לדעתכם?

נלה: "אני חושבת שאתה אמיץ".

מופסה: "זזו, קח מפה את נלה, עלי ללמד את בני לקח".

מופסה: "סימבה... סימבה אני מאוד מאוכזב ממך".

סימבה: "אני יודע"

מופסה: "יכולת להיהרג, עברת בידועין על האיסורים שלי, וגרוע מזה סיכנת גם את נלה".

סימבה: "רק ניסיתי להיות אמיץ כמוך".

מופסה: "אני אמיץ רק כשיש צורך. סימבה, להיות אמיץ אין פירושו ללכת לחפש צרות".

(מלך האריות, דיסני)

3

האם סימבה היה אמיץ וגיבור לדעתכם? מדוע?

1

מדוע לדעתכם יהודה המכבי משחרר את כל "רבי הלבב" (הפחדנים) לשוב אל ביתם?

2

נסו לדמיין את יהודה המכבי בשדה הקרב- עם הלוחמים הרבים שנותרו אתו. כיצד לדעתכם הרגישו הלוחמים שנותרו באותו הזמן? האם ראו בעצמם גיבורים? מדוע?

"ויאמר [יהודה] לבוני בתים (אלו שזה עתה סיימו לבנות את ביתם) ולמאשרי (אלו שזה עתה התארכו עם אהובת ליבם) ונוטעי כרמים (אלו שזה עתה סיימו לטעת את הכרם החדש שלהם) ולרכי הלבב (הפחדנים) – לשוב איש אל ביתו, ויסעו המחנה ויחנו מדרום לאמאוס.

ויאמר יהודה התאזרו והיו לבני חייל והיו נכונים (מוכנים) לבוקר להילחם בגויים אשר נאספו עלינו להשמידנו ולהשמיד את מקדשנו".

(ספר מקבים, א, ג)

3

מיהו הגיבור ומהי הגבורה על פי יהודה המקבי?

4

האם לדעתכם יהודה המקבי היה מסכים עם דבריהם של חכמים שאמרו: "איזהו חכם? הכובש את יצרו?"

בהמשך הסיפור התנ"כי, מופיעה תשובה לשאלה שנשאלה בעמוד הקודם:

1

מהי ההגדרה של יצחק שדה לגבורה? (סמנו בקטע את המילים מהן אתם לומדים את התשובה)

2

הסבירו כיצד דבריו של יצחק שדה מתקשרים ומבארים את התשובה המפתיעה שענו חכמים לאלכסנדר מוקדון: "איזהו גיבור?" - "הכובש את יצרו?"

"הגבורה איננה פסגה, היא דרך העפלה שאין בה קפיצות. היסוד שבגבורה אינו האומץ אלא הנכונות להקרבה עצמית. לאומץ שבגבורה יכול להגיע גם האיש המפחד אם חזקה בו נכונות ההקרבה. הפחד הוא מעצור והאיש הנכון יתגבר גם על המעצור הזה..."

הגבורה האמיתית מתגלה גם בחולין של יום יום. אנו רגילים לייחס את מעשה הגבורה לצבאיות, מסיבה מובנה; מהלוחם נדרשת הסכמה להקרבה מקסימלית, לקורבן חיים. אך אין זו ההגדרה היחידה. לא הפחדנות היא היפוכה של הגבורה אלא האנוכיות. האיש האנוכי יכול להיות אמיץ, אך גיבור לא יהיה...הגבורה היא קודם כל מידה מוסרית... זו היא הצורה הנעלה ביותר של הישרות וביסודה עומדת אהבת הזולת."

(יצחק שדה)

3

על פי הגדרה זו, חשבו על שלוש דוגמאות שבהן באה לידי ביטוי הגבורה בחיי היומיום שלנו?

4

לסיכום, כתבו במי הייתם בוחרים להנהיג וכן איזו גבורה הייתם מעדיפים שתהיה למנהיג שלכם - גבורתו של יהודה המכבי או גבורתו של יצחק שדה? מדוע?
